

EURÓPSKA PROKURATÚRA A PRÁVA OBVINENÝCH A PODOZRIVÝCH OSÔB V TRESTNOM KONANÍ¹

THE EUROPEAN PUBLIC PROSECUTOR'S OFFICE AND THE RIGHTS OF THE SUSPECTS AND ACCUSED PERSONS IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Dominika Becková²

<https://doi.org/10.33542/SIC2021-2-02>

ABSTRAKT

Vďaka nariadeniu Rady (EÚ) 2017/1939, ktorým bola zriadená Európska prokuratúra, sa Európska únia posunula na novú úroveň boja proti trestným činnom poškodzujúcim finančné záujmy Únie. Existencia nového orgánu Únie, ktorý zodpovedá za vyšetrowanie, trestné stíhanie páchatelov a spolupáchatelov trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie a za podanie obžaloby na nich, výrazne mení doterajší koncept trestného práva Únie a zároveň otvára veľmi citlivú otázku práv jednotlivcov v trestnom konaní Európskej prokuratúry. Nariadenie o Európskej prokuratúre definuje tri úrovne, ktoré ustanovujú práva podozrivých a obvinených osôb: všeobecný rámec práv ustanovený Chartou základných práv EÚ, minimálny rozsah procesných práv ustanovených v práve Únie a procesné práva podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva. Cieľom tohto článku je analyzovať právnu úpravu práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní na uvedených troch úrovniach a odpovedať na otázku, či je táto právna úprava dostatočná.

ABSTRACT

Thanks to Council Regulation (EU) 2017/1939 establishing the European Public Prosecutor's Office, the European Union is moving to a new level in the fight against crime affecting the financial interests of the Union. The existence of a new Union body responsible for the investigation, prosecuting and bringing to judgement the perpetrators of and accomplices to criminal offences affecting the financial interests of the Union significantly changes the current concept of criminal law of the EU and at the same time raises the very sensitive issue of the rights of individuals in the criminal proceedings of the European Public Prosecutor's Office. The European Public Prosecutor's Office Regulation defines three levels that establish the rights of suspects and accused persons: the general framework of rights set out in the EU Charter of Fundamental Rights, the minimum scope of procedural rights set out in Union law and procedural rights under applicable national law. This article aims to analyse the legal regulation of the rights of suspects and accused persons in criminal proceedings based on three levels and to answer the question of whether this legal regulation is sufficient.

¹ Článok predstavuje čiastkový výstup v rámci výskumného projektu APVV-18-0421 „Európska prokuratúra v súradniciach ústavného poriadku Slovenskej republiky ako posilnenie európskej integrácie prostredníctvom práva“.

² JUDr., Bc., PhD., Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Právnická fakulta, Slovenská republika
University of Pavol Jozef Šafárik in Košice, Faculty of Law, Slovak Republic.

I. ÚVOD

Oblasť trestného práva Európskej únie predstavuje jednu z „najcitlivejších“ oblastí práva, rovnako ako tomu je aj v prípade vnútroštátneho trestného práva. Trestné právo a jeho normy, majú v spoločnosti obzvlášť významné a dôležité postavenie. Práve úlohou noriem trestného práva je nájsť primeranú rovnovahu medzi prevenciou a bojom proti trestnej činnosti na jednej strane a ochranou základných práv jednotlivcov v trestnom práve na strane druhej.³ V oblasti európskeho trestného práva boli Únii zverené konkrétne právomoci na prijímanie opatrení trestnoprávnej povahy, ktoré sú striktno ohraničené zakladajúcimi zmluvami a všeobecnými princípmi práva Únie. Významné zmeny do oblasti trestného práva EÚ priniesla Lisabonská zmluva, pričom tieto zmeny spočívajú predovšetkým v možnosti uskutočňovať zmeny v existujúcej inštitucionálnej štruktúre, vrátane zmien právomoci existujúcich orgánov a inštitúcií Únie, ktoré pôsobia v oblasti trestného práva Únie⁴, ako aj v možnosti harmonizácie hmotnoprávnych a procesnoprávnych noriem trestného práva vo vybraných oblastiach⁵. Osobitne dôležitým sa stalo vyjasnenie smerovania Únie v otázkach trestnoprávnej ochrany jej finančných záujmov.

Nadobudnutím účinnosti Lisabonskej zmluvy sa európsky priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti posunul v oblasti boja proti trestným činom poškodzujúcim finančné záujmy⁶ Únie do novej éry a otvorila sa cesta, ktorá má viesť k efektívnejšiemu boju proti trestným činom poškodzujúcim finančné záujmy Únie.⁷ Hlavným aktérom v tejto oblasti sa stala Európska prokuratúra, ktorá bola zriadená formou posilnenej spolupráce a stala sa novým orgánom Únie. Vytvorenie Európskej prokuratúry predstavuje najvýraznejšiu zmenu v existujúcom systéme trestného práva Únie a zároveň predstavuje veľkú výzvu pre Úniu samotnú a zúčastnené členské štáty. Európska prokuratúra má doplniť a posilniť existujúci inštitucionálny systém v trestných veciach, pričom ako jediný orgán Únie je vybavená právomocou viesť vyšetrovanie, trestne stíhať páchatel'ov a spolupáchatel'ov trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie⁸ a podávať obžaloby na nich.⁹

Zriadenie Európskej prokuratúry so sebou prináša veľa otázok a výziev. Jednou z kľúčových výziev, ktorá súvisí so zriadením a fungovaním Európskej prokuratúry, a s ktorou sa budú musieť vysporiadať všetky zúčastnené členské štáty, je nájdenie správnej rovnováhy medzi účinným výkonom spravodlivosti a primeranou ochranou práv páchatel'ov a spolupáchatel'ov trestných činov.¹⁰ V prípade Európskej prokuratúry pôjde o hľadanie správnej rovnováhy medzi efektívnym bojom proti trestným činom poškodzujúcim finančné záujmy Únie a právami

³ BRIÈRE, CH. - WEYEMBERGH, A.: Introduction: About ECAN and the Balances that Need to be Struck in EU Criminal Law. In Brière, CH. – Weyemberg, A.(eds.): *The Needed Balances in EU Criminal Law: Past, Present and Future*. Volume 5 in the series Hart Studies in European Criminal Law. Oxford: Hart Publishing, 2018. s. 24.

⁴ Čl. 85 a čl. 86 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

⁵ Čl. 82 – 84 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

⁶ Trestné činy poškodzujúce finančné záujmy Únie vymedzuje smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva. Ú. v. EÚ L 198, 28.7.2017, s. 29 – 41.

⁷ CONINSX, M.: The European Commission's Legislative Proposal: An Overview of Its Main Characteristics. In Erkelens, L.H. – Meij, A.W.H. – Pawlik, M. (eds.): *The European Public Prosecutor's Office: An Extended Arm or a Two-Headed Dragon?* Hague: T.M.C. Asser Press, 2015. s. 22.

⁸ Trestné činy poškodzujúce finančné záujmy Únie sú ustanovené v smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371.

⁹ Čl. 4 nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. L 283, 31.10.2017, s. 1 – 71.

¹⁰ HERRNFELD, H.-H.: The Draft Regulation on the Establishment of the European Public Prosecutor's Office – Issues of Balance Between the Prosecution and the Defence. In Brière, CH. – Weyemberg, A.(eds.): *The Needed Balances in EU Criminal Law: Past, Present and Future*. Volume 5 in the series Hart Studies in European Criminal Law. Oxford: Hart Publishing, 2018. s. 383.

podozrivých a obvinených, ktorých úprava je obsiahnutá na rôznych úrovniach.¹¹ Trestné právo a základne práva sú neoddeliteľne spojené, a preto je potrebné, aby Európska únia základné práva brala do úvahy a zabezpečila ich potrebnú ochranu aj pri výkone činnosti Európskej prokuratúry.¹² Problematika základných práv a procesných záruk podozrivých a obvinených sa v prípade Európskej prokuratúry stáva komplikovanejšou, pretože Európska prokuratúra je nedeliteľným orgánom Únie, ktorý koná ako jediný úrad s decentralizovanou štruktúrou¹³. Samotné vyšetrovanie a trestné stíhanie páchatel'ov a spolupáchatel'ov trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie bude vykonávané európskymi delegovanými prokurátormi v jednotlivých členských štátoch, pričom procesné pravidlá vyšetrovania a trestného stíhania sa budú vo veľkej miere opierať o vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá môže byť v jednotlivých zúčastnených členských štátoch rôzna. V kontexte fungovania Európskej prokuratúry je preto nevyhnutné, aby zákonodarca Únie veľmi jasne a zrozumiteľne definoval procesné záruky obvinených a podozrivých osôb a tým zabezpečil, že s podozrivými a obvinenými osobami sa bude pri činnosti Európskej prokuratúry zaobchádzať rovnako a budú mať zabezpečený rovnaký rozsah práv. Potrebu jednotnej úpravy práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry odôvodňuje aj skutočnosť, že jednotlivec, ktorý sa stane súčasťou vyšetrovania vedeného Európskou prokuratúrou, čelí veľmi zložitej kombinácii úpravy práva Únie a vnútroštátnej právnej úpravy.¹⁴

Napriek tomu, že problematiku práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní možno považovať za jednu z kľúčových otázok na zabezpečenie spravodlivosti pri činnosti Európskej prokuratúry¹⁵, samotné nariadenie o Európskej prokuratúre¹⁶ (ďalej len „*nariadenie o EP*“) sa jej venuje v VI. Kapitole „Procesné záruky“ len v dvoch článkoch – v čl. 41, ktorý upravuje rozsah práv podozrivých a obvinených osôb a v čl. 42, ktorý upravuje súdne preskúmanie procesných úkonov Európskej prokuratúry. Do centra pozornosti sa pri spracovaní tohto článku dostáva čl. 41 nariadenia o EP, ktorý je jediným explicitným odkazom na práva podozrivých a obvinených osôb pri výkone činnosti Európskej prokuratúry. Čl. 41 nariadenia o EP stanovuje a identifikuje tri úrovne ochrany práv podozrivých a obvinených osôb. Prvá úroveň ochrany vyjadruje, že Európska prokuratúra pri vykonávaní svojich činností v plnej miere dodržiava práva podozrivých a obvinených osôb zakotvené v Charte vrátane práva na spravodlivé súdne konanie a práva na obhajobu (úroveň primárneho práva Únie)¹⁷. Druhá úroveň ochrany práv, ktorá sa poskytuje na úrovni Únie znamená, že každá podozrivá alebo obvinená osoba má v trestnom konaní Európskej prokuratúry aspoň procesné práva ustanovené v práve Únie (úroveň práva Únie)¹⁸. Posledná, tretia úroveň ochrany, zabezpečuje podozrivým a obvineným osobám, ako aj iným osobám dotknutým konaniami Európskej prokuratúry všetky procesné práva, ktoré sú im k dispozícii podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva (úroveň vnútroštátneho práva)¹⁹.

¹¹ WAHL, T.: The European Public Prosecutor's Office and the Fragmentation of Defence Rights. In Ligeti, K. – Antunes, M. J. – Giuffrida, F.(eds.): *The European Public Prosecutor's Office at Launch: Adapting National Systems, Transforming EU Criminal Law*. Milano: Wolters Kluwer Italia, 2020. s. 85.

¹² DE HERT, P.: EU Criminal Law and Fundamental Rights. In Mitsilegas, V. – Bergstrom, M. – Konstadinides, T. (eds.): *Research Handbook on EU Criminal Law. Series: Research Handbook in European Law*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2016. s. 105.

¹³ Čl. 8 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939.

¹⁴ WAHL, T.: The European Public Prosecutor's Office and the Fragmentation of Defence Rights. In Ligeti, K. – Antunes, M. J. – Giuffrida, F.(eds.): *The European Public Prosecutor's Office at Launch: Adapting National Systems, Transforming EU Criminal Law*. Milano: Wolters Kluwer Italia, 2020. s. 88.

¹⁵ TZORTZI, V.: *The European Public Prosecutor's Office (EPPO) as the Keystone of the EU Criminal Justice System: Working Paper*. Essays in European Law issue 2. Athens – Thessaloniki: Sakkoulas Publications, 2018. s. 54.

¹⁶ Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. L 283, 31.10.2017, s. 1 – 71.

¹⁷ Čl. 41 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939.

¹⁸ Čl. 41 ods. 2 nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939.

¹⁹ Čl. 41 ods. 3 nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939.

Na úrovni Únie absentuje jednotná úprava práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry, čoho výsledkom je fragmentácia úpravy týchto práv na rôznych úrovniach. Neexistencia jednotnej úpravy práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní v práve Únie je spôsobená neochotou členských štátov takúto jednotnú úpravu prijať, pričom táto neochota vyplýva predovšetkým z povahy trestného práva a zo značnej rozdielnosti noriem trestného práva naprieč členskými štátmi Únie. Keďže trestné právo je považované za najcitlivejšiu oblasť práva, členské štáty Únie si v tejto oblasti chcú ponechať právomoc a samé rozhodovať o trestnoprávných opatreniach. Potreba trestnoprávných opatrení Únie musí byť vyvážená existujúcimi tradíciami trestného práva v jednotlivých členských štátoch Únie, pričom tieto tradície sú v jednotlivých členských štátoch Únie výrazne odlišné. Práve nejednotnosť úpravy práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry sa prejavila aj vo formulácii čl. 41 nariadenia o EP, ktorý reaguje na roztrieštenosť úpravy práv podozrivých a obvinených v trestnom konaní. Komplikovanosť úpravy práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry otvára otázku, či je takáto úprava dostatočná a poskytuje naprieč členskými štátmi všetkým podozrivým a obvineným osobám v trestnom konaní Európskej prokuratúry rovnaký rozsah práv. Cieľom článku je analyzovať úpravu práv podozrivých a obvinených osôb na jednotlivých úrovniach tak, ako ich stanovuje nariadenie o EP a odpovedať na otázku, či je úprava procesných záruk podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry dostatočná.

II. CHARTA ZÁKLADNÝCH PRÁV EÚ: PRÁVA OBVINENÝCH A PODOZRIVÝCH OSÔB

Trestné právo, či už hmotné alebo procesné, je nerozlučne späté so základnými právami. Problematika základných práv a slobôd občanov Únie sa dnes vyznačuje pluralitou zdrojov, pretože základné práva a slobody jednotlivcov sú upravené vo vnútroštátnom práve, medzinárodnom práve a práve Únie. S otázkou plurality zdrojov základných práv a slobôd je potrebné vysporiadať sa aj v prípade základných práv podozrivých osôb v trestnom konaní tak, aby záruky trestného konania boli dodržané a boli predpokladom pre spravodlivý a efektívny výkon spravodlivosti v trestnej oblasti.²⁰ Na úrovni Únie je katalógom základných práv a slobôd Charta základných práv EÚ²¹ (ďalej len „Charta“), ktorá je súčasťou primárneho práva Únie. Charta, ktorá je najmodernejším katalógom základných práv a slobôd, potvrdzuje práva vyplývajúce najmä z ústavných tradícií a medzinárodných záväzkov spoločných pre členské štáty, Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj judikatúry Súdneho dvora EÚ a Európskeho súdu pre ľudské práva. Charta poskytuje aj odpoveď na otázku vzájomného stretu rôznych právnych úprav základných práv a slobôd.²²

V prípade práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry predstavuje Charta prvú úroveň ochrany, ktorá je týmto osobám garantovaná. V zmysle čl. 41 ods. 1 nariadenia o EP: „*Európska prokuratúra v plnej miere dodržiava práva podozrivých a obvinených osôb zakotvené v Charte vrátane práva na spravodlivé súdne konanie a práva na obhajobu.*“ Rešpektovanie práv zakotvených v Charte pri všetkých činnostiach Európskej prokuratúry je zároveň jednou zo základných zásad činnosti Európskej prokuratúry, ktorá je stanovená v čl. 5 ods. 1 nariadenia o EP. Práva podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní upravené v Charte, je potrebné považovať za všeobecný rámec práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní, ktorý ustanovuje právo Únie. Nadväzujúce právne

²⁰ BRODOWSKI, D. Article 41: Scope of the rights of the suspects and accused persons. In Herrnfeld, H-H. – Brodowski, D.– Burchard, CH.: *European Public Prosecutor's Office: Regulation (EU) 2017/1939 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('EPPO'): Article-by-Article Commentary*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2021. s.384 (mn.6).

²¹ Charta základných práv Európskej únie. Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016, s. 389 – 405.

²² Čl. 52 ods. 3 a 4 Charty.

úpravy v práve Únie, musia tento všeobecný rámec ustanovený Chartou rešpektovať, a zároveň s ním musia byť v súlade aj vnútroštátne právne úpravy členských štátov.

1. Uplatniteľnosť Charty v trestnom konaní Európskej prokuratúry

Medzi základné zásady činnosti Európskej prokuratúry patrí zásada, že Európska prokuratúra pri svojich činnostiach rešpektuje základné práva a slobody zakotvené v Charte. Povedané inými slovami, Európska prokuratúra je viazaná Chartou. Čl. 5 ods. 1 nariadenia o EP vychádza z čl. 51 ods. 1 Charty, ktorý stanovuje, že Charta je pri dodržaní zásady subsidiarity určená pre inštitúcie, orgány, úrady a agentúry Únie. Vzhľadom na to, že Európska prokuratúra je zriadená ako orgán Únie²³, Charta sa bude na jej činnosť uplatňovať. Európska prokuratúra, ktorá je nedeliteľným orgánom Únie, koná ako jediný úrad s decentralizovanou štruktúrou.²⁴ Ustanovenia Charty musia pri výkone svojej činnosti rešpektovať obe úrovne Európskej prokuratúry a všetky ich zložky.²⁵ Európska prokuratúra je pri výkone svojej činnosti povinná rešpektovať všetky práva a slobody, ktoré sú v Charte zakotvené, avšak niektoré z ustanovení Charty majú pre činnosť Európskej prokuratúry osobitný význam. Európska prokuratúra bola zriadená s cieľom efektívnejšie bojovať proti trestným činom poškodzujúcim finančné záujmy Únie a za účelom dosiahnutia stanoveného cieľa bola vybavená právomocou vyšetrovať a trestne stíhať páchateľov a spolupáchateľov týchto trestných činov. Do centra pozornosti sa pri činnosti Európskej prokuratúry dostávajú ustanovenia obsiahnuté v VI hlave Charty, ktorá nesie názov Spravodlivosť a ustanovuje aj základné práva jednotlivcov v trestnom konaní.

V súvislosti so základnými právami podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry, zohráva rozhodujúcu úlohu čl. 41 ods. 1 nariadenia o EP, ktorý ukladá Európskej prokuratúre povinnosť v plnej miere dodržiavať práva podozrivých a obvinených osôb zakotvené v Charte. Bližším porovnaním čl. 5 ods. 1 a čl. 41 ods. 1 nariadenia o EP zistíme, že čl. 41 ods. 1 nariadenia o EP uvádza, že rešpektovanie práv podozrivých a obvinených osôb zakotvených v Charte, ako vyplýva z čl. 5 ods. 1 nariadenia o EP je potrebné, ale nie je dostatočné. Vychádzajúc z dikcie čl. 41 ods. 1 nariadenia o EP musí Európska prokuratúra pri svojej činnosti v plnej miere dodržiavať práva podozrivých a obvinených osôb, pričom použitie slovného spojenia „v plnej miere dodržiavať“ naznačuje, že ide dodržiavanie práv nad rámec ich bežného dodržiavania.²⁶ Zvolenie tejto formulácie zákonodarcom možno chápať ako zdôraznenie významu základných práv podozrivých a obvinených osôb a upozornenie na potrebu ich efektívnej ochrany, predovšetkým v prípade činnosti nového orgánu Únie, ktorý vedie vyšetrovanie a trestné stíhanie páchateľov a spolupáchateľov trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie.

2. Rozsah práv obvinených a podozrivých osôb v trestnom konaní

V snahe poskytnúť obvineným a podozrivým osobám v trestnom konaní účinnú ochranu ich práv, Charta obsahuje pomerne rozsiahly zoznam ich základných práv a slobôd, ktoré nie sú obsiahnuté len v jej VI hlave. Cieľom úpravy základných práv podozrivých a obvinených osôb v Charte je aj rozšírenie a zjednotenie celkovej úrovne spravodlivosti v Európskej únii.²⁷ Nariadenie o EP v čl. 41 ods. 1 výslovne odkazuje na základné právo na spravodlivé súdne

²³ Čl. 3 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939.

²⁴ Čl. 8 ods. 1 nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939.

²⁵ Pozri bližšie BURCHARD, CH.: Article 5: Basic principles of the activities. In Herrfeld, H-H. – Brodowski, D. – Burchard, CH.: *European Public Prosecutor's Office: Regulation (EU) 2017/1939 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('EPPO'): Article-by-Article Commentary*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2021. s.22 - 23 (mn.4, 5).

²⁶ Ibid. p.383 (mn.2).

²⁷ MILITELLO, V.: Transnational Organized Crime and European Union: Aspects and Problems. . In Ruggeri, S. (ed.): *Human Rights in European Criminal Law: New Development in European Legislation and Case Law after the Lisbon Treaty*. Springer, 2015. s. 211.

konanie (čl. 47 Charty) a základné právo na obhajobu (čl. 48 ods. 1 Charty).²⁸ Tento zoznam uvedených základných práv však zďaleka nie je vyčerpávajúci.

Medzi základné práva obvinených a podozrivých osôb, ktoré musia byť v plnej miere dodržiavané Európskou prokuratúrou pri vykonávaní jej činností možno zaradiť: základné právo na účinný prostriedok nápravy a na spravodlivý proces (čl. 47 Charty), prezumpciu neviny (čl. 48 ods. 1 Charty), základné právo na obhajobu (čl. 48 ods. 2 Charty), zásadu zákonnosti a primeranosti trestných činov a trestov (čl. 49 Charty), základné právo nebyť stíhaný alebo potrestaný v trestnom konaní dvakrát za ten istý trestný čin (čl. 50 Charty). Medzi ďalšie základné práva, ktoré majú z pohľadu činnosti Európskej prokuratúry osobitný význam možno zaradiť: základné právo na dobrú správu vecí verejných (čl. 41 Charty), základné právo na prístup k dokumentom (čl. 42 Charty), rovnosť pred zákonom (čl. 20 Charty) a základné právo na ochranu osobných údajov (čl. 8 Charty).

V prípade trestného konania je základné právo na obhajobu úzko prepojené so základným právom na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces. Z pohľadu podozrivej alebo obvinenej osoby, voči ktorej Európska prokuratúra vedie vyšetrovanie a trestné stíhanie, sa javí byť najzásadnejším základné právo na obhajobu (čl. 48 ods. 2 Charty), ktoré predstavuje podstatnú súčasť základného práva na spravodlivý proces. V prípade všetkých základných práv ustanovených v Charte týkajúcich sa spravodlivosti, bol hlavným inšpiračným prameňom Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“)²⁹. Formulácia základného práva na obhajobu uvedená v čl. 48 ods. 2 Charty je veľmi stručná: „Každý, kto je obvinený, má zaručené právo na obhajobu“. Vysvetlivky k Charte však tú jednoduchú formuláciu náležite objasňujú, a to s odvolaním na čl. 6 ods. 3 Dohovoru, ktorý v súvislosti so základným právom na obhajobu stanovuje minimálne práva obvinenej osoby.³⁰ Integrácia EÚ v oblasti trestného správa so sebou prináša aj viac či menej úspešné pokusy o harmonizáciu hmotnoprávných a procesnoprávných noriem trestného práva, pričom mnohé z nich sa týkajú procesných práv podozrivých a obvinených osôb, ktoré vyplývajú zo základného práva na obhajobu.³¹ Práve cestou aktov sekundárneho práva Únie sa Únia snaží dosiahnuť aspoň čiastočne jednotnú úpravu práv podozrivých a obvinených osôb, pričom táto oblasť sa stáva z pohľadu vykonávania činnosti Európskej prokuratúry kľúčovou.

III. MINIMÁLNY ŠTANDARD PROCESNÝCH PRÁV OBVINENÝCH A PODOZRIVÝCH OSÔB USTANOVENÝ V PRÁVE ÚNIE

Základný právny rámec práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry ustanovuje Charta. Základné práva a slobody, ktoré sú týmto osobám priznané Chartou predstavujú všeobecný štandard, ktorý musí byť Európskou prokuratúrou pri výkone jej činnosti v plnej miere jednotlivcom zabezpečený. V nadväznosti na všeobecný rámec práv podozrivých a obvinených osôb, nariadenie o EP v čl. 41 ods. 2 definuje ďalšiu úroveň ochrany práv podozrivých a obvinených osôb, a to minimálne procesné práva ustanovené v práve Únie. V zmysle čl. 41 ods. 2 nariadenia o EP: „Každá podozrivá alebo

²⁸ Požiadavka na rešpektovanie základných práv Európskou prokuratúrou je obsiahnutá aj v b. 83 preambuly nariadenia o EP, pričom výslovne uvádza právo na spravodlivý proces, právo na obhajobu a prezumpciu neviny a právo nebyť stíhaný alebo potrestaný v trestnom konaní dvakrát za ten istý trestný čin.

²⁹ Dohovor Rady Európy o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Rím, 4.XI.1950.

³⁰ Čl. 6 ods. 3 Dohovoru medzi minimálne práva obvinenej osoby zaraďuje právo: “a) byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu, b) mať primeraný čas a možnosti na prípravu svojej obhajoby, c) obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú, d) vylúčať alebo dať vylúčať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe, e) mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom alebo týmto jazykom nehovorí.”

³¹ SAYERS, D.: Article 48 - Presumption of Innocence and Right of Defence (Criminal Law). In Peers, S. – Hervey, T. – Kenner, J. – Ward, A. (eds.): *The EU Charter of Fundamental Rights: A commentary*. Oxford: Hart Publishing, 2014. s. 1321 (mn. 48.64B).

obvinená osoba má v trestnom konaní Európskej prokuratúry aspoň procesné práva ustanovené v práve Únie vrátane smerníc týkajúcich sa práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní, ako sú vykonané vo vnútroštátnom práve.“ Druhý stupeň ochrany práv podozrivých a obvinených osôb sa týka procesných práv, ktoré sú ustanovené v práve Únie. Z pohľadu práva Únie sú procesné práva podozrivých a obvinených osôb upravené v primárnom práve a v prameňoch sekundárneho práva, predovšetkým v smerniciach, ktoré sú prijímané v oblasti trestného práva procesného, s cieľom čiastočne harmonizovať procesnoprávnu úpravu v členských štátoch.³² Uvedené ustanovenie nariadenia o EP pomerne jasne definuje vzťah medzi nariadením o EP a inými prameňmi práva Únie, najmä prameňmi sekundárneho práva Únie. Pri výkone svojej činnosti musí Európska prokuratúra rešpektovať a zabezpečiť procesné práva podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní minimálne v rozsahu, ktorý stanovuje právo Únie. Zatiaľ čo čl. 41 ods. 1 nariadenia o EP stanovuje povinnosť Európskej prokuratúry v plnej miere dodržiavať práva podozrivých a obvinených osôb zakotvené v Charte, čl. 41 ods. 2 nariadenia o EP stanovuje Európskej prokuratúre povinnosť pri výkone jej činnosti dodržiavať právo Únie ako celok.

1. Cesta k minimálnemu štandardu procesných práv podozrivých a obvinených osôb

Stanovenie minimálneho rozsahu procesných práv jednotlivcov v trestnom konaní nebolo len požiadavkou súvisiacou so zriadením Európskej prokuratúry, ale išlo o otázku s ktorou bolo nevyhnutné sa vysporiadať v dôsledku stále sa rozvíjajúcej justičnej spolupráce v trestných veciach, ktorá je založená na zásade vzájomného uznávania rozsudkov a iných justičných rozhodnutí.³³ S cieľom zabezpečiť efektívnu justičnú spoluprácu v trestných veciach, ako aj policajnú a justičnú spoluprácu v trestných veciach, ktoré majú cezhraničný rozmer, bola Únii zverená právomoc ustanoviť vo vybraných oblastiach minimálne pravidlá, ktoré budú viesť k čiastočnej harmonizácii vnútroštátnych právnych úprav členských štátov.³⁴ Medzi vybrané oblasti, v ktorých môže Únia prostredníctvom smerníc ustanoviť minimálne pravidlá patrí aj oblasť práv jednotlivcov v trestnom konaní.³⁵ Potreba prijatia osobitných opatrení týkajúcich sa procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb vyplývala predovšetkým z požiadavky na zabezpečenie spravodlivého trestného konania, a zároveň prijatie rovnocenných noriem upravujúcich procesné práva podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní predstavovalo jeden z dôležitých aspektov pre uľahčenie uplatňovania zásady vzájomného uznávania rozsudkov a iných justičných rozhodnutí, ktoré je základným pilierom justičnej spolupráce.³⁶ Plán na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní³⁷ vymedzil základné procesné práva podozrivých a obvinených osôb a sa stal základným stavebným prvkom pre budúce opatrenia v tejto oblasti. Prijatie spoločných pravidiel týkajúcich sa procesných práv podozrivých a obvinených osôb, by malo viesť k zvýšeniu dôvery v systémy súdnictva všetkých členských štátov a v konečnom dôsledku k účinnejšej justičnej spolupráci.

Výsledkom spoločnej snahy Rady, Európskeho parlamentu a Komisie bolo prijatie šiestich smerníc, ktoré stanovujú jednotné pravidlá týkajúce sa procesných práv podozrivých a obvinených v trestnom konaní. Išlo o smernice, ktoré stanovujú pravidlá týkajúce sa: práva

³² TZORTZI, V.: *The European Public Prosecutor's Office (EPPO) as the Keystone of the EU Criminal Justice System: Working Paper*. Essays in European Law issue 2. Athens – Thessaloniki: Sakkoulas Publications, 2018. s. 58.

³³ Čl. 82 ods. 1 ZFEÚ.

³⁴ Čl. 82 ods. 2 ZFEÚ.

³⁵ Čl. 82 ods. 2 písm. b) ZFEÚ.

³⁶ Uznesenie Rady z 30. novembra 2009 o pláne na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní. Preambula b. 5-7.

³⁷ Uznesenie Rady z 30. novembra 2009 o pláne na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní.

na tlmočenie a preklad v trestnom konaní³⁸, práva na informácie v trestnom konaní³⁹, práva na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody⁴⁰, posilnenia určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní⁴¹, procesných záruk pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní⁴², a právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači⁴³. Smernice, ktoré boli prijaté na úrovni Únie, je potrebné vnímať ako minimálny štandard procesných práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní. Prijatie uvedených smerníc pre členské štáty EÚ nepredstavovalo veľmi výrazný problém, pretože procesné záruky podozrivých a obvinených osôb, ktoré smernice stanovujú, boli už vo veľkej miere súčasťou vnútroštátnych právnych poriadkov. Význam prijatia úpravy procesných záruk obvinených a podozrivých osôb je však nespochybniteľný, pretože veľmi jasne ustanovuje minimálne požiadavky a zviditeľňuje procesné záruky v trestnom konaní pre občanov Únie.⁴⁴

2. Jednotný rozsah procesných záruk ustanovených v práve Únie

Nariadenie o EP v čl. 41 ods. 2 stanovuje minimálny rozsah procesných práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry, ktoré sú ustanovené v práve Únie vrátane smerníc, ako sú vykonané vo vnútroštátnom práve, pričom demonštratívne niektoré smernice uvádza. Ide o smernice, ktorých prijatie bolo navrhované Radou v Pláne na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní. Ako už bolo viackrát uvedené, smernice stanovujú len minimálny štandard procesných práv podozrivých a obvinených osôb, pričom väčšina týchto procesných práv už bola súčasťou vnútroštátnych právnych poriadkov. Z tohto pohľadu doteraz prijaté smernice neprinášajú pre členské štáty žiadnu výraznú zmenu. Pre činnosť Európskej prokuratúry však vzniká otázka, či bude rozsah procesných práv podozrivých a obvinených osôb naprieč zúčastnenými členskými štátmi rovnaký. Jedným z argumentov, ktorý hovorí o tom, že tomu tak nemusí byť je fakt, že procesné práva podozrivých a obvinených osôb sú na úrovni Únie upravené v smerniciach. Smernica, ako typický právny akt, je záväzná pre každý členský štát, ktorému je určená, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom sa vyžaduje jej implementácia do vnútroštátneho právneho poriadku.⁴⁵ Reálny rozsah procesných práv podozrivých a obvinených osôb, ktoré sú upravené v smernici, je preto do značnej miery závislý od spôsobu implementácie smernice do vnútroštátneho práva. Ustanovenia smerníc sú vo všeobecnosti menej konkrétne a obsahujú všeobecnejšie vymedzenia, ako napríklad ustanovenia nariadení, a sú závislé na výbere formy

³⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní. Ú. v. EÚ L 280, 26.10.2010, s. 1 – 7.

³⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní. Ú. v. EÚ L 142, 1.6.2012, s. 1 – 10.

⁴⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody. Ú. v. EÚ L 294, 6.11.2013, s. 1 – 12.

⁴¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní. Ú. v. EÚ L 65, 11.3.2016, s. 1 – 11.

⁴² Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/800 z 11. mája 2016 o procesných zárukách pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní. Ú. v. EÚ L132, 21.5.2016, s. 1 – 20.

⁴³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači. Ú. v. EÚ L 297, 4.11.2016, s. 1 – 8.

⁴⁴ WAHL, T.: The European Public Prosecutor's Office and the Fragmentation of Defence Rights. In Ligeti, K. – Antunes, M. J. – Giuffrida, F.(eds.): *The European Public Prosecutor's Office at Launch: Adapting National Systems, Transforming EU Criminal Law*. Milano: Wolters Kluwer Italia, 2020. s. 101.

⁴⁵ Čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

a metódy implementácie vnútroštátnym orgánom. Z uvedených dôvodov je veľmi ťažké dosiahnuť, aby bol rozsah procesných práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry jednotný vo všetkých zúčastnených členských štátoch.

Vychádzajúc z ustanovenia čl. 41 ods. 2 nariadenia o EP je zrejmé, že smernice, ktoré upravujú jednotlivé procesné práva podozrivých a obvinených v trestnom konaní, majú slúžiť ako referenčné kritérium, pričom tieto procesné práva majú byť doplnené inými prameňmi práva Únie, či už primárnymi alebo sekundárnymi. Navyše, právo Únie poskytuje členským štátom dostatočný priestor na to, aby procesné práva podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní upravili vo svojich vnútroštátnych právnych poriadkoch nad rámec práva Únie, pričom tieto procesné práva podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva, bude musieť Európska prokuratúra pri výkone svojich činností dodržiavať.⁴⁶

Takáto úprava procesných záruk podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní stavia Európsku prokuratúru do veľmi ťažkej pozície. Keďže Európska prokuratúra je nedeliteľný orgán Únie, ktorý koná ako jediný úrad s decentralizovanou štruktúrou, môže sa dostať do situácie, kedy bude podozrivým a obvineným osobám poskytovať rôzny rozsah procesných práv. Konkrétny rozsah procesných práv obvinených a podozrivých osôb bude závisieť od toho, v ktorom členskom štáte bude Európska prokuratúra vyšetrovať a trestne stíhať páchatel'ov a spolupáchatel'ov trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie. Vo všeobecnosti platí, že uplatniteľným vnútroštátnym právom je právo členského štátu, ktorého európsky delegovaný prokurátor koná vo veci.⁴⁷ Vecou sa spravidla zoberá európsky delegovaný prokurátor z členského štátu, v ktorom bola trestná činnosť sústredená alebo v ktorom bola spáchaná väčšina trestnej činnosti. Keďže Európska prokuratúra je orgánom Európskej únie, nie je vylúčené, že v priebehu jej činnosti dôjde k zmene pridelenia veci európskemu delegovanému prokurátorovi v inom členskom štáte⁴⁸. V tomto prípade vzniká otázka, podľa akého práva bude mať podozrivá alebo obvinená osoba priznaný rozsah svojich procesných práv. Aj keď na túto otázku nie je možné jednoznačne odpovedať, vychádzajúc z čl. 5 ods. 3 nariadenia o EP by sa mali konkrétne procesné práva podozrivej alebo obvinenej osoby spravovať právom členského štátu, ktorého európsky delegovaný prokurátor vo veci koná. Rozsah procesných práv podozrivých a obvinených osôb môže byť rôzny aj v prípade cezhraničného vyšetrovania Európskej prokuratúry, keďže vyšetrovanie prebieha vo viacerých členských štátoch a uskutočňujú ho viacerí európski delegovaní prokurátori⁴⁹. V takomto prípade je otázne, aký bude rozsah procesných práv podozrivej alebo obvinenej osoby, konkrétne či bude mať táto osoba procesné práva aj podľa vnútroštátneho práva asistujúceho európskeho delegovaného prokurátora a akým spôsobom bude môcť obvinená alebo podozrivá osoba tieto práva vykonávať.

IV. PROCESNÉ PRÁVA OBVINENÝCH A PODOZRIVÝCH OSÔB PODĽA UPLATNITEĽNÉHO VNÚTROŠTÁTNEHO PRÁVA

Tretia, posledná, úroveň ochrany, ktorú nariadenie o EP priznáva podozrivým a obvineným osobám v trestnom konaní Európskej prokuratúry je ochrana podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva. Čl. 41 ods. 3 nariadenia o EP ustanovuje: „Bez toho, aby boli dotknuté práva uvedené v tejto kapitole, podozrivé a obvinené osoby, ako aj iné osoby dotknuté konaniami Európskej prokuratúry majú všetky procesné práva, ktoré sú im k dispozícii podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva, vrátane možnosti predložiť dôkazy, požiadať o ustanovenie znalca alebo skúmanie znalcom a výsluch svedkov a požiadať, aby Európska prokuratúra dosiahla prijatie takýchto opatrení v prospech obvineného.“ Uvedené ustanovenie

⁴⁶ Čl. 41 ods. 2 nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939.

⁴⁷ Čl. 5 ods. 3 nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939.

⁴⁸ Čl. 16 ods. 5 pís. c) nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939.

⁴⁹ Čl. 31 nariadenia Rady (EÚ) 2017/1939.

sa označuje aj ako „doložka o národnej ochrane“⁵⁰ alebo „záložné pravidlo“⁵¹, podľa ktorého majú mať jednotlivci v trestnom konaní Európskej prokuratúry minimálne rovnaký rozsah procesný práv ako jednotlivci v trestnom konaní vedenom na národnej úrovni. Odkaz, na procesné práva podozrivých a obvinených osôb podľa vnútroštátneho práva, má zabezpečiť komplexnosť procesných práv týchto osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry a vnútroštátna úprava procesných práv má len dopĺňať všeobecný rámec základných práv a minimálny rozsah procesných práv, ktoré sú ustanovené v práve Únie. Vnútroštátna právna úprava má vyplniť medzeru, ktorá je spôsobená absenciou úpravy niektorých procesných práv v práve Únie. Samotný čl. 41 ods. 3 nariadenie o EP demonštratívne uvádza, že ide o procesné práva týkajúce sa predkladania dôkazov, ustanovenia znalca alebo skúmania znalcom a výsluch svedkov.

Na rozdiel od čl. 41 ods. 1 a ods. 2 nariadenia o EP, ktoré určujú rozsah práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry ustanovených v práve Únie, čl. 41 ods. 3 nariadenia o EP určuje rozsah procesných práv podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní Európskej prokuratúry, ale zároveň aj pre iné osoby dotknuté konaním Európskej prokuratúry. Pojem iné osoby dotknuté konaním Európskej prokuratúry je potrebné vykladať tak, že zahŕňa všetky fyzické a právnické osoby ktorým uplatniteľné vnútroštátne právo alebo právo Únie, priznáva určité právo alebo ukladá určitú povinnosť alebo záväzok v súvislosti s konkrétnym trestným konaním Európskej prokuratúry.⁵² Medzi iné osoby dotknuté trestným konaním Európskej prokuratúry patrí napríklad svedok, poškodený alebo zúčastnená osoba.

Procesné práva podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva je však v prípade trestného konania vedeného Európskou prokuratúrou nutné vykladať v súlade s právom Únie, najmä v súlade s procesnými normami trestného práva Únie. Zároveň je vždy potrebné brať do úvahy účel, ktorý sa má čl. 41 nariadenia o EP dosiahnuť, a to zabezpečiť podozrivým alebo obvineným osobám potrebný rozsah ich procesných práv v trestnom konaní Európskej prokuratúry, aby mohli efektívne a v plnom rozsahu uplatňovať svoje základné právo na obhajobu. Konkrétny rozsah procesných práv a možností ich uplatnenia v priebehu trestného konania vedeného Európskou prokuratúrou, bude závisieť od uplatniteľnej vnútroštátnej úpravy členského štátu, ktorého európsky delegovaný prokurátor vo veci koná. Procesné práva podozrivých a obvinených osôb podľa uplatniteľného vnútroštátneho práva sa budú vždy aplikovať len v členskom štáte, o ktorého vnútroštátne právo ide.

Napriek tomu, že čl. 41 ods. 3 nariadenia o EP má plniť vo vzťahu k právu Únie v oblasti procesných práv len doplnkovú úlohu, je možné predpokladať, že vnútroštátne úpravy procesných práv podozrivých a obvinených osôb nebudú plniť len doplnkovú úlohu, ale naopak, budú plniť významnú úlohu v trestných konaniach Európskej prokuratúry. Toto tvrdenie odôvodňuje skutočnosť, že na úrovni Únie neexistuje jednotná úprava procesných práv podozrivých a obvinených a ani nejednotná úprava procesných postupov v trestnom konaní vedenom Európskou prokuratúrou. Na úrovni Únie boli prijaté len smernice, ktoré harmonizujú

⁵⁰ WAHL, T.: The European Public Prosecutor's Office and the Fragmentation of Defence Rights. In Ligeti, K. – Antunes, M. J. – Giuffrida, F.(eds.): *The European Public Prosecutor's Office at Launch: Adapting National Systems, Transforming EU Criminal Law*. Milano: Wolters Kluwer Italia, 2020. s. 95.

⁵¹ BRODOWSKI, D. Article 41: Scope of the rights of the suspects and accused persons. In Herrfeld, H-H. – Brodowski, D. – Burchard, CH.: *European Public Prosecutor's Office: Regulation (EU) 2017/1939 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('EPPO'): Article-by-Article Commentary*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2021. s.398 (mn.55).

⁵² BRODOWSKI, D. Article 41: Scope of the rights of the suspects and accused persons. In Herrfeld, H-H. – Brodowski, D. – Burchard, CH.: *European Public Prosecutor's Office: Regulation (EU) 2017/1939 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('EPPO'): Article-by-Article Commentary*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2021. s.398 (mn.55).

úpravu procesných práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní, avšak mnoho otázok ostáva naďalej ponechaných len na vnútroštátnu právnu úpravu. Uvedený stav môže priniesť do činnosti Európskej prokuratúry problémy, pretože v jednotlivých zúčastnených členských štátoch bude rozsah procesných práv podozrivých a obvinených osôb rôzny a bude závisieť od vnútroštátnych právnych tradícií a právneho systému daného členského štátu. Z uvedeného dôvodu aktuálna úprava procesných práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry môže viesť k odlišnému zaobchádzaniu s týmito osobami naprieč členskými štátmi.

V. ZÁVER

Zriadenie Európskej prokuratúry výrazne mení doterajší koncept trestného práva Únie v oblasti boja proti trestným činom poškodzujúcim jej finančné záujmy. Európska prokuratúra bude zodpovednou za vyšetrovanie, trestné stíhanie páchatel'ov a spolupáchatel'ov trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie a za podanie obžaloby na nich. Vzhľadom na skutočnosť, že Európska prokuratúra je novým orgánom Únie, ktorý vedie vyšetrovania a trestné stíhanie páchatel'ov a spolupáchatel'ov trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy Únie, sa do popredia dostáva otázka ochrany práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry. Otázke ochrany práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní Európskej prokuratúry, sa nariadenie o EP venuje len veľmi stručne, v časti venovanej procesným zárukám.

Článok 41 nariadenia o EP definuje tri existujúce úrovne práv podozrivých a obvinených osôb, ktorých dodržiavanie musí Európska prokuratúra pri svojej činnosti zabezpečiť: základné práva podozrivých a obvinených osôb zakotvené v Charte (všeobecný rámec), procesné práva ustanovené v práve Únie (minimálny štandard v práve EÚ) a procesné práva ustanovené uplatniteľným vnútroštátnym právom (minimálny štandard v uplatniteľnom vnútroštátnom práve). Všeobecný rámec základných práv podozrivých a obvinených osôb ustanovuje Charta, pričom ďalšie dve uvedené úrovne ochrany s ním musia byť v súlade. Základné práva podozrivých a obvinených osôb musia byť týmto osobám garantované, aby bolo možné hovoriť o efektívnom výkone spravodlivosti a spravodlivom trestnom konaní. Z pohľadu jednotlivca, ktorý je podozrivým alebo obvineným v trestnom konaní, sa ako najvýznamnejšie javia základné právo na spravodlivý proces a základné právo na obhajobu, ktoré sú vzájomne úzko prepojené. Druhú úroveň, definovanú v čl. 41 ods. 2 nariadenia o EP, predstavujú minimálne procesné práva podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní ustanovené v práve Únie, primárnom a sekundárnom. Pre túto úroveň je charakteristická snaha o harmonizáciu právnych predpisov členských štátov, pričom najvýznamnejšie zastúpenie tu majú smernice, ktoré upravujú vybrané procesné práva podozrivých a obvinených v trestnom konaní. Tretiu úroveň tvoria procesné záruky podozrivých a obvinených, ktoré sú ustanovené v uplatniteľnom vnútroštátnom práve, pričom vychádzajúc z textu čl. 41 ods. 3 nariadenia o EP, majú mať jednotlivci v trestnom konaní Európskej prokuratúry zabezpečený minimálne rovnaký rozsah procesných práv ako jednotlivci v trestnom konaní vedenom na národnej úrovni.

Práve druhá a tretia úroveň práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní vyvoláva mnohé pochybnosti o tom, či bude rozsah procesných práv týchto osôb v jednotlivých členských štátoch v trestných konaniach vedených Európskou prokuratúrou rovnaký. Keďže Európska prokuratúra je nedeliteľný orgán Únie, ktorý koná ako jediný úrad s decentralizovanou štruktúrou, môže sa dostať do situácie, kedy bude podozrivým a obvineným osobám poskytovať rôzny rozsah ich procesných práv. Tieto obavy sú odôvodnené tým, že vyšetrovanie a trestné stíhanie páchatel'ov trestných činov budú vykonávať európski delegovaní prokurátori v zúčastnených členských štátoch a veľmi často sa budú opierať o ustanovenia uplatniteľného vnútroštátneho práva, ktoré podozrivým a obvineným osobám v trestnom konaní neposkytujú jednotný rozsah procesných práv. Rozdielny rozsah

procesných práv podozrivých a obvinených v trestnom konaní Európskej prokuratúry spôsobuje aj skutočnosť, že na úrovni Únie neexistuje jednotná úprava procesných práv podozrivých a obvinených a ani jednotná úprava procesných postupov v trestnom konaní vedenom Európskou prokuratúrou. Práve prijatie tejto jednotnej úpravy procesných práv podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní by bolo žiadúcim riešením na zabezpečenie jednotného rozsahu procesných práv podozrivých a obvinených v trestných konaniach, ktoré sú vedené Európskou prokuratúrou.

KLÚČOVÉ SLOVÁ

trestné právo EÚ, Európska prokuratúra, čl. 41 nariadenia o Európskej prokuratúre, procesné práva, podozrivé a obvinené osoby

KEY WORDS

EU Criminal Law, the European Public Prosecutor's Office, Art. 41 of the EPPO Regulation, procedural rights, suspects and accused persons

POUŽITÁ LITERATÚRA

1. AMBOS, K.: *European Criminal Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2018. 663 p. ISBN 978-1-107-55213-5. DOI: 10.1017/9781316348628
2. BRIÉRE, CH. - WEYEMBERGH, A.: Introduction: About ECAN and the Balances that Need to be Struck in EU Criminal Law. In Brière, CH. – Weyemberg, A.(eds.) : *The Needed Balances in EU Criminal Law: Past, Present and Future*. Volume 5 in the series Hart Studies in European Criminal Law. Oxford: Hart Publishing, 2018, p. 19-3. ISBN 978-1-50991-700-6. DOI: 10.5040/9781509917037.ch-004
3. CONINSX, M.: The European Commission's Legislative Proposal: An Overview of Its Main Characteristics. In Erkelens, L.H. – Meij, A.W.H. – Pawlik, M. (eds.): *The European Public Prosecutor's Office: An Extended Arm or a Two-Headed Dragon?* Hague: T.M.C. Asser Press, 2015. p. 21-38. ISBN 978-94-6265-034-3. DOI: 10.1007/978-94-6265-035-0_3
4. DE HERT, P.: EU Criminal Law and Fundamental Rights. In Mitsilegas, V. – Bergstrom, M. – Konstadinides, T. (eds.): *Research Handbook on EU Criminal Law. Series: Research Handbook in European Law*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 2016. p. 105 – 124. ISBN 978-1-78347 330-4. DOI: 10.4337/9781783473311
5. HECKER, B.: The Development of Individual Rights Protection in European Criminal Law After the Lisbon Treaty. In Ruggeri, S. (ed.): *Human Rights in European Criminal Law: New Development in European Legislation and Case Law after the Lisbon Treaty*. Springer, 2015. p. 1-6. ISBN 978-3-319-12041-6. DOI: 10.1007/978-3-319-12042-3_1
6. HERRNFELD, H-H.: The Draft Regulation on the Establishment of the European Public Prosecutor's Office – Issues of Balance Between the Prosecution and the Defence. In Brière, CH. – Weyemberg, A.(eds.) : *The Needed Balances in EU Criminal Law: Past, Present and Future*. Volume 5 in the series Hart Studies in European Criminal Law. Oxford: Hart Publishing, 2018, p. 383-412. ISBN 978-1-50991-700-6. DOI: 10.5040/9781509917037.ch-021
7. HERRNFELD, H-H. – BRODOWSKI, D. – BURCHARD, CH.: *European Public Prosecutor's Office: Regulation (EU) 2017/1939 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('EPPO'): Article-by-Article Commentary*. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft mbH & Co. KG, 2021. 798 p. ISBN 978-1-5099-4715-7. DOI: 10.5771/9783845290768-1

8. MILITELLO, V.: Transnational Organized Crime and European Union: Aspects and Problems. In Ruggeri, S. (ed.): *Human Rights in European Criminal Law: New Development in European Legislation and Case Law after the Lisbon Treaty*. Springer, 2015. p. 201-214. ISBN 978-3-319-12041-6. DOI: 10.1007/978-3-319-12042-3_10
9. MITSILEGAS, V.: *EU Criminal Law after Lisbon: Rights, Trust and the Transformation of Justice in Europe*. Volume 1 in the series Hart Studies in European Criminal Law. Oxford: Hart Publishing, 2016. 295 p. ISBN 978-1-50992-476-9. DOI: 10.5040/9781474203326
10. SAYERS, D.: Article 48 - Presumption of Innocence and Right of Defence (Criminal Law). In Peers, S. – Hervey, T. – Kenner, J. – Ward, A. (eds.): *The EU Charter of Fundamental Rights: A commentary*. Oxford: Hart Publishing, 2014. p. 1303-1350. ISBN 978-1-84946-308-9. DOI: 10.5040/9781849468350.ch-052
11. TZORTZI, V.: *The European Public Prosecutor's Office (EPPO) as the Keystone of the EU Criminal Justice System: Working Paper*. Essays in European Law issue 2. Athens – Thessaloniki: Sakkoulas Publications, 2018. 97 p. ISBN 978-960-568-876-9.
12. WAHL, T.: The European Public Prosecutor's Office and the Fragmentation of Defence Rights. In Ligeti, K. – Antunes, M. J. – Giuffrida, F.(eds.): *The European Public Prosecutor's Office at Launch: Adapting National Systems, Transforming EU Criminal Law*. Milano: Wolters Kluwer Italia, 2020, p. 85–114. ISBN 978-88-13-37468-6.
13. Konsolidované znenie Zmluvy o Európskej únii a Zmluvy o fungovaní Európskej únie. Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016, s. 1 – 388.
14. Charta základných práv Európskej únie. Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016, s. 389 – 405.
15. Uznesenie Rady z 30. novembra 2009 o pláne na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní. Ú. v. EÚ C 295, 4.12.2009, s. 1 – 3.
16. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní. Ú. v. EÚ L 280, 26.10.2010, s. 1 – 7.
17. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní. Ú. v. EÚ L 142, 1.6.2012, s. 1 – 10.
18. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody. Ú. v. EÚ L 294, 6.11.2013, s. 1 – 12.
19. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní. Ú. v. EÚ L 65, 11.3.2016, s. 1 – 11.
20. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/800 z 11. mája 2016 o procesných zárukách pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní. Ú. v. EÚ L 132, 21.5.2016, s. 1 – 20.
21. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1919 z 26. októbra 2016 o právnej pomoci pre podozrivé a obvinené osoby v trestnom konaní a pre vyžiadané osoby v konaní o európskom zatykači. Ú. v. EÚ L 297, 4.11.2016, s. 1 – 8.
22. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1371 z 5. júla 2017 o boji proti podvodom, ktoré poškodzujú finančné záujmy Únie, prostredníctvom trestného práva. Ú. v. EÚ L 198, 28.7.2017, s. 29 – 41.
23. Nariadenie Rady (EÚ) 2017/1939 z 12. októbra 2017, ktorým sa vykonáva posilnená spolupráca na účely zriadenia Európskej prokuratúry. Ú. v. EÚ L 283, 31.10.2017, s. 1 – 71.

KONTAKTNÉ ÚDAJE AUTORA

JUDr. Bc. Dominika Becková, PhD.

výskumná pracovníčka

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Právnická fakulta, Ústav medzinárodného práva a európskeho práva

Kováčska 26, 040 75 Košice

Telefón: +421 55 234 4137

E-mail: dominika.beckova@upjs.sk